

Matemaatika

9. klassi ainekava

Ruutvõrrand ja ruutfunktsioon	koostöö
Ruutvõrrand Arvu ruutjuur. Ruutjuur korrutisest ja jagatisest. Ruutvõrrand. Ruutvõrrandi lahendivalem. Ruutvõrrandi diskriminant. Taandatud ruutvõrrand. Vieté'i teoreem. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine ruutvõrrandi abil.	
Ruutfunktsioon Ruutfunktsioon, selle graafik. Parabooli nullkohad ja haripunkt.	IKT: Funktion, Geogebra, Wiris
Koostöö: <ul style="list-style-type: none"> • IKT: Miksike (miksike.ee), lauamängud (vint.ee, karu.ee), mõttemängud (vint.ee, conceptispuzzles.com) • TÜ Teaduskool (http://www.teaduskool.ut.ee/477) Lisateemad (õpetaja valib nende seast antud klassile sobivad): <ul style="list-style-type: none"> • Känguru ülesanded: vastavad testid. • Mõttemängud: Sudoku, Hitori, Hashi, Hiina müür, Laevade pommitamine, erikujulised Sudokud, Kenken, ... • Olümpiaadid: vastavad kooli- ja piirkonnavoore ülesanded. • TÜ Teaduskooli õppematerjalid: „Paarsuse printsiip“, „Dirichlet' printsiip“, „Protsent“, „Nelinurgad“, „Jaguvus“, „Geomeetria“, „Loogika“, „Võrratused“, „Mängud“, „Värvimised“. Õpitulemused: <ul style="list-style-type: none"> • eristab ruutvõrrandit teistest võrranditest; • nimetab ruutvõrrandi liikmed ja nende kordajad; • viib ruutvõrrandeid normaalkujul; • liigitab ruutvõrrandeid täielikeks ja mittetäielikeks; • taandab ruutvõrrandi; • lahendab mittetäielikke ruutvõrrandeid; • lahendab taandamata ruutvõrrandeid ja taandatud ruutvõrrandeid vastavate lahendivalemite abil; • kontrollib ruutvõrrandi lahendeid;	

- selgitab ruutvõrrandi lahendite arvu sõltuvust ruutvõrrandi dikriminandist;
- lahendab lihtsamaid, sh igapäevaeluga seonduvaid tekstülesandeid ruutvõrrandi abil;
- õpetaja juhendamisel modelleerib ja lahendab lihtsaid, reaalses kontekstis esinevaid probleeme ja tõlgendab tulemusi;
- eristab ruutfunktsiooni teistest funktsioonidest;
- nimetab ruutfunktsiooni ruutliikme, lineaarliikme ja vabaliikme ning nende kordajad;
- joonestab ruutfunktsiooni graafiku (parabooli) (käsitsi ja arvutiprogrammi abil) ja selgitab ruutliikme kordaja ning vabaliikme geomeetrilist tähendust;
- selgitab nullkohtade tähendust, leiab nullkohad graafikult ja valemist;
- loeb jooniselt parabooli haripunkti, arvutab parabooli haripunkti koordinaadid;
- paraboolide uurimiseks joonestab graafikud arvutiprogrammi abil (nt Wiris, Geogebra, Funktion);
- kasutab funktsioone lihtsamate reaalsusest tulenevate probleemide modelleerimisel;

Ratsionaalavaldised

koostöö

Ratsionaalavaldised

Algebraalne murd, selle taandamine.

Tehted algebraaliste murdudega.

Ratsionaalavaldise lihtsustamine.

Võrreldes kehtiva õppekavaga ei käsitleta murdvõrrandit ja selle abil lahenduvaid tekstülesandeid.

IKT: T-algebra

Koostöö

- **IKT:** Miksike (miksike.ee), lauamängud (vint.ee, karu.ee), mõttemängud (vint.ee, conceptspuzzles.com)
- **TÜ Teaduskool** (<http://www.teaduskool.ut.ee/477>)

Lisateemad (õpetaja valib nende seast antud klassile sobivad):

- Känguru ülesanded: vastavad testid
- Mõttemängud: Sudoku, Hitori, Hashi, Hiina müür, Laevade pommitamine, erikujulised Sudokud, Kenken, ...
- Olümpiaadid: vastavad kooli-, piirkonna- ja riiklike voorude ülesanded
- TÜ Teaduskooli õppematerjalid: „Paarsuse printsiip“, „Dirichlet’ printsiip“, „Protsent“, „Nelinurgad“, „Jaguvus“, „Geomeetria“, „Loogika“, „Võrratused“, „Mängud“, „Värvimised“

Õpitulemused:

- tegurdab ruutkolmliikme vastava ruutvõrrandi lahendamise abil;
- teab, millist võrdust nimetatakse samasuseks;
- teab algebraalse murru põhiomadust;

<ul style="list-style-type: none"> • taandab algebralise murru algebralise murru kasutades hulkliikmete tegurdamisel korrutamise abivalemeid, sulgude ette võtmist ja ruutkolmliikme tegurdamist; • laiendab algebralist murdu; • korrutab, jagab ja astendab algebralisi murde; • liidab ja lahutab ühenimelisi algebralisi murde; • teisendab algebralisi murde ühenimelisteks; • liidab ja lahutab erinimelisi algebralisi murde; • lihtsustab lihtsamaid (kahetehtelisi) ratsionaalavaldisi. 	
Geomeetrilised kujundid	koostöö
Trigonomeetria Pythagorase teoreem. Eukleidese teoreem. Teoreem täisnurkse kolmnurga kõrgusest. Korrapärane hulknurk, selle pindala. Nurga mõõtmine. Täisnurkse kolmnurga teravnurga siinus, koosinus ja tangens.	
Kehad Püramiid. Korrapärase nelinurkse püramiidi pindala ja ruumala. Silinder, selle pindala ja ruumala. Koonus, selle pindala ja ruumala. Kera, selle pindala ja ruumala. <i>Kui on ülesanded päikese langemisnurga kohta, siis on vajalik ka selgitus, mida selle nurga all mõeldakse (nt füüsikas ja geograafias käsitletakse seda erinevalt).</i>	IKT: geomeetria visualiseerimisel kasutada dünaamilise geomeetria programme (nt Geogebra)
Koostöö <ul style="list-style-type: none"> • IKT: Miksike (miksike.ee), lauamängud (vint.ee, karu.ee), mõttemängud (vint.ee, conceptspuzzles.com) • TÜ Teaduskool (http://www.teaduskool.ut.ee/477) Lisateemad (õpetaja valib nende seast antud klassile sobivad): <ul style="list-style-type: none"> • Känguru ülesanded: vastavad testid • Mõttemängud: Sudoku, Hitori, Hashi, Hiina müür, Laevade pommitamine, erikujulised Sudokud, Kenken, ... • Olümpiaadid: vastavad kooli-, piirkonna- ja riiklike voorude ülesanded • TÜ Teaduskooli õppematerjalid: „Paarsuse printsiip“, „Dirichlet’ printsiip“, „Protsent“, „Nelinurgad“, „Jaguvus“, „Geomeetria“, „Loogika“, „Võrratused“, „Mängud“, „Värvimised“ Õpitulemused:	

- kasutab dünaamilise geomeetria programme seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel;
- selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku;
- arvutab Pythagorase teoreemi kasutades täisnurkse kolmnurga hüpotenuusi ja kaateti;
- leiab taskuarvutil teravnurga trigonomeetriliste funktsioonide väärtusi;
- trigonomeetriat kasutades leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid;
- tunneb ära kehade hulgast korrapärase püramiidi;
- näitab ja nimetab korrapärase püramiidi põhitahu, külgtahud tipu; kõrguse, külgservad, põhused, püramiidi apoteemi, põhja apoteemi;
- arvutab püramiidi pindala ja ruumala;
- skitseerib püramiidi;
- arvutab korrapärase hulknurga pindala;
- selgita, millised kehad on pöördkehad; eristab neid teiste kehade hulgast;
- selgitab, kuidas tekib silinder;
- näitab silindri telge, kõrgust, moodustajat, põhja raadiust, diameetrit, külgpinda ja põhja;
- selgitab ja skitseerib silindri telglõike ja ristlõike;
- arvutab silindri pindala ja ruumala;
- selgitab, kuidas tekib koonus;
- näitab koonuse moodustajat, telge, tippu, kõrgust, põhja, põhja raadiust ja diameetrit ning külgpinda ja põhja;
- selgitab ja skitseerib koonuse telglõike ja ristlõike;
- arvutab koonuse pindala ja ruumala;
- selgitab, kuidas tekib kera;
- eristab mõisteid sfäär ja kera,
- selgitab, mis on kera suuring;
- arvutab kera pindala ja ruumala.

Kordamine

Kirjalik arvutamine.
 Lihtsustamine.
 Võrrandid.
 Protsentülesanded.
 Tekstülesanded.
 Planimeetria ja trigonomeetria.
 Stereomeetria.

Eelnevate aastate eksamid.	
----------------------------	--